

Tartalom

GLÓBUSZ

- **Glatz Ferenc:** Kulturális forradalom tegnap 2
- **Vámos Péter:** Mao utolsó forradalma 3
- **Kína, 1966–1976** (Kronológia) 3
- **Jordán Gyula:** A „nagy proletár kulturális forradalom” és utóélete 13
- **Opletal, Helmut:** Mao a múzeumban 18

JELENIDŐBEN

- **Stark Antal:** Húsz év a magyar gazdaságban 22

RÓLUNK ÍRJÁK

- **Kugler, Georg–Wolfram, Herwig:** Kik voltak a magyarok, amikor Európába érkeztek? 25

MŰHELY

- **Fodor Pál:** Evlia Cselebi, a világ török fölmérője 26

FIGYELŐ

- **Gyáni Gábor:** Közmunka a Horthy-korban 30

HÍREK

- Egészségünk tízezer éve • Magyar kutatások Kambodzsában • Az amerikai polgárháború • Machu Picchu (Farkas Ildikó) 34

Címlapon: Propaganda a kulturális forradalom idején. Plakát, 1966

Forrás: <http://webposters.adm.ntu.edu.sg/site/page/poster/185>

História

Szerkesztő: Glatz Ferenc

A szerkesztőbizottság tagjai: Burucs Kornélia, Demeter Zsuzsanna, Fodor Pál, Kertész István, Sipos Péter, Szász Zoltán, Zsoldos Attila

Olvasószerkesztő: Kovács Éva

Munkatársak: Farkas Ildikó, Kocsis Gabriella, Bognár Katalin, Oprán Emese, Horváth Imre (számítógépes tördelés), Nagy Béla (térkép)

Megjelenik évente tízszer.
Előfizetési díj 2011-re: 3200 Ft.

Felelős kiadó: História Alapítvány (Budapest VIII., Rákóczi út 5.)
Kuratóriumi elnök: Gecsényi Lajos
Levélcím: Pf. 9. Budapest, 1250. www.historia.hu
Bankszámlaszáma 11701004-20125394 OTP
Devizaszámlaszámok: Budapest Bank Rt.
1051 Budapest, Hercegprímás u. 5.
USD HU47-10103104-82876600-00000997;
Euró HU46-10103104-82876600-01000309
Adószám: 19654243-2-41

Szedés, tördelés: MTA TTI Kiadványcsoport, 1014 Budapest, Uri u. 53.
Tel.: +36-1-224-6700/615, 623, 625; tel./fax: +36-1-356-0457
Nyomdagrafikai előkészítés: Krónikás Bt., Biatorbágy
Nyomtatás és kötészet: MESTERPRINT Kft., Budapest, Vak Bottyán u. 30-32/B
Felelős vezető: Szita Lajos ügyvezető igazgató
Terjeszti: LAPKER Rt. és alternatív terjesztők
Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Rt.
Hírlap Üzletág. Előfizethető közvetlenül a postai kézbesítőknél, az ország bármely postáján, Budapesten a Hírlap Ügyfélszolgálati Irodákban és a Központi Hírlap Centrumnál (Budapest VIII. ker., Orczy tér 1. Tel.: +36-1-303-3447; postacím: Budapest, 1932).
További információ: +36-80-444 444 hirlapelofizetes@posta.hu
HU ISSN 01392409. Index: 25384

GLÓBUSZ

Kulturális forradalom tegnap

„A kulturális forradalom kultúrája”: kiállítás Bécsben, a Néprajzi Múzeumban (Museum für Völkerkunde). Hatalmas tömegek, az első és a harmadik hónapban is. A nyári kiállítászezson kétségtelen legnagyobb sikere. Pedig milyen látványosságokkal kell most a közönségért versenyeznie! Az Albertinában a klasszikus 19–20. századi európai festészet egyedi tárházával, a Magyarországon alapításairól ismert H. Batliner gyűjteményével. („Monet-től Picassó-ig”) A bécsi Künstlerhausban és a Belvedere-ben a monarchiabeli császári udvar kedvencének, Hans Makartnak életművét bemutató két kiállítással. (Aki – többek között a Párizsban iskolát teremtő magyar Munkácsyval egy időben – „kitalálta” a modern nagyvállalkozók kiszolgálására a fényűzést, elegancia érzését biztosító szalonfestészetet: és micsoda mesterségbeli tudással, elkápráztató ötletgazdagsággal.) Azután itt van a Turnerrel joggal vetélkedő 19. századi öröme Ajvazovszkij, akinél senki nem tudott többet festői aggyal a vízről, a tengerről.

A Néprajzi Múzeumban pedig vörös alapon Maót ábrázoló jelvények az 1960-as évekből, optimista jövőt vizionáló porcelánfestészet, jövőbe tekintő, a vezér bölcsességében bízó tömegek lelkesedése plakátokon. Helmut Opletal, a Kínában tanult, majd ott újságíróskodott bécsi sinológus magángyűjteménye. Igaz, spektakulumokban is gazdag kiállítás: mozgóképekkel, közérthető beszámolókkal. De minősítés, szájbarágás nélkül, még a kiállításrendezés megengedett eszközeivel sincs „állásfoglalás”. Annál jobban ösztönzi az elgondolkodást. Figyelem: nincs turistarohanás. Inkább ide-oda, fel-alá járkálás. Sokan álldogálnak, ücsörögnek azután. A mai Nyugat-Európára, Amerikára, Japánra gondolnak? Demokráciában felnőtt emberek egy – számukra igencsak távoli – diktatúra átmeneti hatékonyságára? Az állam mindenható erejébe vetett hit – akkor még csak a távolból hallott – elszánt és manipulált megszállottjaira, a politikai és gazdasági etatizmus nagy ámokfutására? Ahol a politikai vezetők hittek a végrehajtó hatalom eszközeinek mindenhatóságában? A „nagy ugrások”-ban? Ahol a „népi erő” mozgósítását a média – akkor még csak kezdetleges, hagyományos – totális elfoglalásával biztosították, és a nehézségek okának a régi rend és a politikai elit másik szárnyának képviselőit nevezték meg, akiknek a politikai tévedését büntetés-végrehajtással, átneveléssel kell „jutalmazni” és a nyilvánosság előtt megkötözve bemutatni, megszégyeníteni. Azután, a nagy vezér halála után, a „forradalom” tisztító-pusztító vihara után, jött a „megújulás” – erre a kiállítás, röviden, de utal –: maradt a politikai diktatúra, az „egypárt” adminisztratív uralmának továbbépítése, de jött a gazdaságban a politikai határok között szabályozatlan piacgazdaság, jött a szociális, egészségügyi, kulturális ellátórendszerek, számunkra, európaiak számára elképzelhetetlen szűkre fogása. És jött a gazdasági nehézségeket és sikereket ideológiai mázzal – a vörös mázzal – leöntött „kínai csoda”. Amely csoda kifejtését most éljük meg. Külön út, vagy a jövő főútja? És mi melyiken járunk? Immáron valódi kérdés... Elvégre a világ csodálja a mai Kínát.

Az euroatlanti neveltetésű ember kíváncsi. Bámulja a tárlókat, jegyzetel, elgondolkodik a diktatúra látszólagos – vagy valódi – hatékonyságán és elgondolkodik a maga demokráciájának látható esendőségén. Merthogy gazdasági válságot hozott ránk a mindent-mindenkit finanszírozás. Valóban? ... Azután beül a szomszédos kávéházba. Körülnéz, beszélgetőtársat keres. Talál. Mert demokráciában él, ahol beszélgetni szokás... Bécsben Kínáról, jövőbeli kilátásokról, a diktatúráról...

G. F.